

גברא לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא
הויא,

הכי נמו — לאכילה קא מכוין ורפואה
ממילא קא הויא⁽¹²⁾.

ואף על גב ששנינו כבר בברייתא ששיתא
נחשבת למאכל, שהרי משום כך התירו
לעשותה בשבת צריכא דרב ושמואל⁽¹³⁾
להשמיענו שטעונים ברכה.

דאי מהאי ברייתא הוה אמינא שרק באופן
שבו דיברה הברייתא היינו שלאכילה קא
מכוין ורפואה ממילא קא הויא יש לברך
עליה ברכה,

אבל הכא בנידון שלפנינו, כיון דלכתחלה
לרפואה קא מכוין היה מקום לומר שלא
לברך עלויה כלל —

קמשמע לן רב ושמואל: שגם באופן זה כיון
דאית ליה בפועל הנאה מיניה⁽¹⁴⁾, בעי
ברוכי⁽¹⁵⁾.

שנינו במשנה: שעל הפת הוא אומר:
"המוציא לחם מן הארץ".

תנו רבנן: מה הוא אומר, כיצד הוא נוסח
ברכת המוציא?

14. עיין צל"ח שהעיר, שהרי חידוש זה שמענו
כבר לעיל (לו א) בדין שמן המעורב באניגרון
שמברכים עליו אפילו שלרפואה קא עביד לה,
כיון שנהנה, ואם כן לאיזה צורך משמיענו זאת
שנית כאן, עיין בדבריו.

15. דברי הגמרא התבארו על פי המשמעות
הפשוטה. וראה בבאור הלכה (שכ"ח סל"ז
ד"ה אבל) שכתב שכן נראה דעת רש"י בבאור
דברי הגמרא.

נמצא לפי זה, שההיתר לבחוש ה"שתות"
בשבת, וכן ההיתר השנוי במשנה ש"כל
האוכלים אוכל אדם לרפואה", הוא דוקא באופן
שכונתו לאכילה ורפואתו באה לו ממילא, ורב
האומר לברך על השיתא שהכל היינו באופן
שכונת השותה הוא לרפואה, שבזה היה מקום
לומר שלא יברכו עליו כלל, קמ"ל רב שמכל
מקום, כיון ש"מאכל" הוא יש לברך עליו ברכת
"שהכל".

ואולם עיין ברשב"א ובריטב"א שנקטו,
שההיתר השנוי במשנה "כל האוכלים אוכל אדם
לרפואה" וההיתר לבחוש ה"שתות" בשבת הוא

משקה שאוכלים או שותים לרפואה אם טעמם
טוב מברכים עליהם ברכתם הראויה להם. ואולם
מפשטות דברי הרמ"א (שם בסעיף י"א) נראה
שחולק על השו"ע וסובר ש"רפואה" מהווה
סיבה לגרע את הברכה לברכת שהכל וכדעת
הרשב"א הרא"ה הריטב"א והמאירי. [אך ראה
במגן אברהם (סקכ"ד) שביאר כוונת הרמ"א
באופן אחר עיין בדבריו].

המשנה ברורה (שם סקנ"ה) הכריע כדעת
השו"ע שעל מאכל העומד לרפואה יש לברך
ברכתו הראויה לו.

12. מפשטם של דברים נראה שהלישנא השניה
אינה חולקת על הראשונה והשינוי ביניהם הוא
רק בניסוח הדברים, ואולם הברכת ראש סובר
שישנה מחלוקת לדינא ביניהם, עיין בדבריו.

13. המהרש"ל מוחק תיבת "שמואל", שהרי
שמואל עוסק בשיתא עבה שברכתה "בורא
מיני מזונות" ואין לפסק זה שייכות כלל למבואר
במשנה העוסקת במאכלים הנאכלים לרפואה.
וראה פני יהושע, צל"ח ואור שמח (פ"ח
ה"ד) שמיישבים גירסא זו.